

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologie

Bakalářská práce

Boromejky – aktivity ve 20. století v Praze

Vedoucí práce: prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Eva Pěstová, DiS.

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3

2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 16.3.2015

.....
Vlastnoruční podpis

Poděkování:

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PaedDr. ThLic. Martinu Weisovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Děkuji i sestře boromejce SM. Sebastianě Veselské SCB za podklady (kroniky, nekrology,...) k práci.“

České Budějovice 16.3.2015

.....
Vlastnoruční podpis

Obsah

ÚVOD.....	5
1 SV. KAREL BOROMEJSKÝ A ZALOŽENÍ KONGREGACE	6
1.1 Sv. Karel Boromejský.....	6
1.1.1 Vznik kongregace boromejek	8
1.2 PŮSOBENÍ BOROMEJEK V PRAZE.....	13
1.2.1 Kongregace boromejek v Praze.....	13
1.2.2 Aktivity boromejek za 1. a 2. světové války.....	16
2 BOROMEJKY A KOMUNISMUS.....	20
2.1 Komunistický převrat a pronásledování boromejek.....	20
2.1.1 Léta 1948-1968.....	21
2.1.2 Léta 1968-1989.....	27
2.2 ČINNOST BOROMEJEK V SOUČASNOSTI.....	29
2.2.1 Boromejky a současnost	29
2.2.2 Sestry boromejky - hrdinky.....	35
2.2.3 Životopis sestry boromejky žijící v Praze	40
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY	46
ABSTRAKT	48
ABSTRACT	49

Úvod

Téma Boromejky – aktivity ve 20. století v Praze jsem si vybrala proto, že se zajímám o historii. Studuji obor sociálně-charitativní práce a toto téma jsem zvolila i proto, že sestry boromejky v tomto oboru pracují.

Na toto téma byla psána práce Sociálně-charitativní dílo spjaté s rodným domem J. N. Neumanna. Tato práce se týká pouze prachatických boromejek a jejich domu. Já jsem se zaměřila převážně na Prahu a jejich aktivity v Praze.

Cílem této práce je zmínit kongregaci sester boromejek ve 20. století a v současnosti.

Práce bude rozdělena do dvou tematických okruhů.

V prvním se zmíním o sv. Karlu Boromejském a založení kongregace, působení sester boromejek v ČR a převážně v Praze a poukázat na jejich činnost v období válek. Ve druhém zmíním jejich činnost v době komunismu a v současnosti.

Cílem práce bude zmapovat činnost boromejek a poukázat na to, že sestry boromejky jsou také hrdinkami minulé doby. Pomáhaly vojákům a hledaným kněžím se ukrývat a i je uzdravovat. Pár let některé z nich byly uvězněny v době komunismu v průběhu falešných procesů. Byl jim odebrán celý majetek. Musely pracovat v továrnách.

Čerpat budu z odborné literatury, kronik, výpovědí sester boromejek, z internetových stránek a osobních svědectví. Metodologii jsem zvolila chronologickou, která popisuje jevy tak, jak za sebou následují.

1 Sv. Karel Boromejský a založení kongregace

1.1 Sv. Karel Boromejský

V úvodu práce se nejprve zmíníme o sv. Karlu Boromejském.

Karel Boromejský je patronem biskupství Lugano, je též patronem duchovních správců, seminářů a Boromejek. Je označován i za pomocníka proti moru¹.

Žil v letech 1538-1584, pocházel ze šlechtické rodiny a narodil se 2. října 1538 na zámku Arona na Lago di Maggiore, jako syn hraběte Gilberta Borromeo. Matka Markéta pocházela ze slavného rodu Medicejského. Karlův strýc, kardinál Jan Medicejský, se stal papežem a přijal jméno Pius IV².

Karel nedosáhl ještě 23 let, když ho Pius IV. jmenoval kardinálem a arcibiskupem milánským. Někteří byli proti tomu, ale brzy se přesvědčili, že mladý kardinál je pravým reformátorem. Začal u sebe. Vedl sám život sebezapíravý a do svého paláce zavedl přísný řád a jednoduchost. Zapověděl svým úředníkům a sluhům přepych v oděvu, noční toulky a lakotu. Kdo z nich se provinil proti mravnímu řádu, byl propuštěn³.

Ve 26 letech se dočkal kněžského i biskupského svěcení. Roku 1565 se mohl Karel Boromejský opět usadit ve své milánské diecézi a začal prosazovat závěry tridentského koncilu. Jeho činnost vyvolávala takový odpor, že byl dokonce učiněn pokus připravit jej o život. Jeden nespokojený řeholník se pokusil dokonce o atentát (1569)⁴.

Karel často cestoval přes svoje diecéze a navštívil téměř všech 800 farností diecéze. Pracoval zejména na vnitřní církevní kázni a na náboženské výuce dětí

¹ Ravik, S. *Velká kniha světců*. 2002. s. 336

² Ravik, S. *Velká kniha světců*. 2002. s. 336

³ Schäfer, J. *Artikel Karl Borromäus*, aus dem Ökumenischen Heiligenlexikon. 16.2.2015.

Dostupné na: www.heiligenlexikon.de

⁴ Ravik, S. *Velká kniha světců*. 2002. s. 337

Byl také velký reformátor katolické církve a použil své rodinné vazby a vztahy s cílem prosadit volbu papeže Pia V., kterého silně podporoval.⁵

Právě když byl Karel v městě Lodi, přišla mu smutná zpráva, že v Miláně vypukl hrozný mor. Kardinál se ihned vrátil do nešťastného města. Nejprve nařídil, aby lid s ním po tři dny konal kající pobožnost. Pak se obětoval službě nemocných. Obcházel nemocnice a ulice a uděloval svátosti umírajících a jeho příklad nadchl též ostatní kněze k následování⁶.

Ve věku pouhých 46 roků Karl zemřel na horečku, když podlehl totální vyčerpanosti. Zemřel v Miláně roku 1584 a pochovali jej v milánské katedrále⁷.

Svatořečen byl velice rychle, tak jak rychle získával církevní hodnosti, totiž po 26 letech, roku 1610. Karel Boromejský byl také jednou z nejčastěji zobrazovaných postav. Ctíli ho a malovali zejména v Itálii, kde mu bylo zasvěceno mnoho kostelů. Jeho charakteristické rysy tvořil orlí nos, tmavá pleť a vysoké čelo. Na hlavě baret, oděv biskupský nebo kardinálský⁸.

V Praze mu byly zasvěceny hned čtyři chrámy, mimo jiné kostel připojený k nemocnici boromejek. Pokud jde o svátek Karla Boromejského, ten připadá na 4.listopad⁹.

⁵ Schäfer, J. *Artikel Karl Borromäus*, aus dem Ökumenischen Heiligenlexikon. 16.2.2015. Dostupné na: www.heiligenlexikon.de

⁶ Schikora, R. *Naše světla*. 1947. s. 719

⁷ Schäfer, J. *Artikel Karl Borromäus*, aus dem Ökumenischen Heiligenlexikon. 16.2.2015. Dostupné na: www.heiligenlexikon.de

⁸ Ravik, S. *Velká kniha světců*. 2002. s. 338

⁹ Ravik, S. *Velká kniha světců*. 2002. s. 338

1.1.1 Vznik kongregace boromejek

Nyní přistoupíme k popisu vzniku kongregace sester boromejek.

Boromejky jsou třetí nejstarší ženskou kongregací.

Podnět k založení Kongregace sester boromejek dal ve francouzském městě Nancy Josef Chauvenel neboť na něj hluboce zapůsobila: *bezvýhodná situace lidí stížených morem, který se v době po třicetileté válce rozšířil po celé Evropě. Osobně ošetřoval nemocné, nakazil se a ve svých jedenatřiceti letech zemřel. Jeho otec Emanuel vyplnil přání umírajícího syna založením „Domu milosrdenství“ 18. června 1652, kde se pět prvních dobrovolnic staralo o nemocné a chudé lidi. Datum vyhotovení darovací listiny je zároveň považováno za vznik Kongregace sester boromejek, která však na svém začátku nesla jméno Služebnice svaté rodiny Ježíše, Marie a Josefa¹⁰.*

Na prvním domě sester v Nancy byla socha sv. Karla Boromejského, proto sestřím lidé začali říkat milosrdné sestry od sv. Karla nebo boromejky. Svatý Karel Boromejský se tak stal patronem kongregace¹¹.

Hlavním posláním kongregace je charitativní služba zaměřená na zdravotnická, sociální a školská zařízení, jako jsou nemocnice, domovy pro seniory, ústavy pro mentálně postižené, zařízení pro mladé delikventy a ženské trestnice; sestry se také věnují výchově a vyučování mládeže. Vnitřní způsob života boromejek vyjadřují tři atributy: *láska, pokora a jednoduchost*, vedle níž se nikdo necítí poníženy¹².

Kongregace se z Francie postupně rozšířila do Německa, Čech, Rakouska, Polska, Itálie, Holandska, Rumunska i Ruska, četné misie vznikly i v Africe a Mexiku.

¹⁰ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 401

¹¹ Jirásko, L. *Církevní řády a kongregace v zemích Českých*. 1991. s. 129

¹² Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 401

Struktura kongregace

V čele kongregace stojí *generální představená*, běžně oslovovaná jako *matka*, spolu s generální radou. O hospodářské záležitosti se stará *sestra ekonomka*. Generální představená se svou radou sídlí v domě zvaném mateřský dům, *mateřinec*. Boromejky nemají jedinou generální představenou pro celý svět. Vlivem různých historických okolností bylo postupně vytvořeno sedm samostatných generalátů (Nancy, Trevír, Praha, Třebnice, Vídeň, Mikolow, Grafschaft), které společně tvoří Federaci¹³.

Hlavním posláním kongregace byla práce v oblasti charity. Sestry pracovaly ve zdravotnických zařízeních všeho druhu¹⁴.

Řeholní oděv: jednoduchý hábit se závojem černé barvy, při práci bílý oděv¹⁵.

V kongregaci skládají sestry čtyři sliby: *slib milosrdenství, chudoby, čistoty a poslušnosti*.

První boromejky v Čechách začaly působit roku 1837 v Praze na Klárově. Od roku 1842 postupně budovaly klášter s nemocnicí a kostelem sv. Karla Boromejského ve Vlašské ulici (nynější Nemocnici pod Petřínem). V dalších letech rozšířily své působení na řadu míst v Čechách i na Moravě.

Počátky kongregace v českých zemích souvisejí se vstupem 4 dívek z Českých Budějovic do noviciátu v Nancy, odkud se vrátily r. 1837 jako první české boromejky do Prahy (mateřinec v ústavu slepých v Brusce 1837-1843). S podporou Františka Lobkovice a jeho manželky Heleny založily r. 1843 klášter s kostelem sv. Karla Boromejského a nemocnici (dnešní Fakultní nemocnice pod Petřínem) a postupem času se rozšířily na více míst v Čechách i na Moravě (od r. 1839 v Praze též sirotčinec U sv. Notburgy; od r. 1843 nemocnice v Prčici)¹⁶.

¹³ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 402

¹⁴ Jirásko, L. *Církevní řády a kongregace v zemích Českých*. 1991. s. 129

¹⁵ Jirásko, L. *Církevní řády a kongregace v zemích Českých*. 1991. s. 129

¹⁶ Jirásko, L. *Církevní řády a kongregace v zemích Českých*. 1991. s. 129

A jak se boromejky dostaly do Čech?

Jedna z cest Jana Neumana vedla také do francouzského Nancy, kde se setkal s krajkami, čtyřmi sestrami, které dovezl k boromejkám Heřman Dichtl. Jan o tomto setkání píše:

„Protože jsem věděl, že se v Nancy setkám s francouzským farářem, který také odjížděl do Ameriky, rozjel jsem se tam a našel zbožné krajkanky, které už dobře mluví francouzsky. Jsou tady velmi spokojené a měly neobyčejnou radost, že mne vidí. S dovolením představené mi ukázaly nemocniční sály a chór. Co dobrého tyto sestřičky konají zde v Nancy a po celé Francii. Všude je přijímají s povděkem a všude jim povolují působit. Tisíce ubohých by umíralo bez pomoci, kdyby tyto milosrdné sestry, které se zřekly zcela pozemských statků, jim nebyly nápomocné v nemoci i při smrti a kdyby jim to neulehčoval.¹⁷“

Ve Francii není snad ani jedno místo, kde by nebyly aspoň dvě, nebo tři sestřičky, jež se zasvětily Bohu a službě nemocným, nebo vyučování mládeže. Navštěvují nemocné i na venkově, aniž by od nemocných něco požadovaly. Od majetných jsou zvláště zvány a s vděčným uznáním se jim dostává i zasloužené odměny. Jak jsem potěšen, že přijdou do Čech a má to být již příštího roku. Tento řád bude brzy vykazovat zralé plody své práce, takže nebude chybět dobrodinců, jako jich nechybí tady.“ (3. března 1836)¹⁸.

Možná při četbě tohoto dopisu dozrálo řeholní povolání jeho sestry Johanky a její touha, co nejdříve vstoupit k sestrám boromejkám, když se vrátily do Čech. Jan její touhu po úplném zasvěcení se Pánu upřímně sdílel a duchovně ji podporoval¹⁹.

Johanka byla vychovávána jako ostatní sourozenci a jak se dovídáme z nekrologu Jana – přísně katolicky. Jistě také ji maminka vodívala do chrámu sv. Jakuba a navštěvovala blízkou školu. Duchovní rádce Jana - budějovický kněz - dómský vikář Heřman Dichtl – byl také jejím duchovním rádcem, když ji doporučoval sestrám boromejkám, které on sám vezl k řeholní formaci do Nancy a duchovně o

¹⁷ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Jan Neuman*. 2011. s. 7

¹⁸ SM. Sebastiana Veselská SCB. *150 let boromejek*. 2011. s. 9

¹⁹ SM. Sebastiana Veselská SCB. *150 let boromejek*. 2011. s. 10

ně pečoval až do své smrti. Když se setry vrátily do Čech a po nezdařeném působení v ústavu slepých, zakládají svůj mateřinec v Praze Pod Petřínem v roce 1839. Johanka vynaložila všechno úsilí, aby ji co nejdříve přijaly sestry do svého společenství. 15. října 1840 byla oblékána do řeholního roucha a dostává jméno sestra Karolína. Řeholní sliby složila v roce 1843 a v roce 1849 se stala představenou chudobince v Českých Budějovicích²⁰.

Rodný dům sv. Jana Neumanna se dostal do vlastnictví Milosrdných sester sv. Karla Boromejského po smrti otce Filipa Neumanna, který si přál, aby dům sloužil nadále jen bohumilým účelům. Oba synové se zřekli podílu na otcovském domě, takže veškerý majetek připadl žijícím dcerám. Rodná sestra Jana Neumanna – Johana, jako nejstarší dostala dům do vlastnictví²¹.

Její otec, protože byl v této době už vážně nemocen, svěřil svůj plán s domem biskupské konzistoři v Českých Budějovicích. K založení dobročinného ústavu je potřeba fondu. Konzistoř ale kladla vysoké nároky. A tak jeho dcera sestra Karolína napsala na biskupství, že kongregace, která zdědí dům, si zařídí dobročinný ústav podle svých představ. Další jednání mělo příznivý výsledek a tak se mohlo urychlit převzetí domu. Matka Karolína byla krátce ve funkci generální představené, ale pro špatné zdraví se funkce v roce 1859 vzdala. Proto mohla být poslána do Prachatic, aby založila klášter a s láskou a vděčností dosloužila otci. Její bratr Jan už byl tehdy po blažené smrti. Zemřel 5. ledna 1860²².

17. října 1860 přijela Matka Karolína s dalšími dvěma sestrami do Prachatic. V domě bylo nutné provést různé stavební úpravy, než nastane zima. Byla pobízena horlivým starostou města Dr. Arnoštem Mayerem, který si přál, aby byla co nejdříve otevřena dívčí pracovna ručních prací. Vedení kongregace stanovilo, že v domě kláštera bude zahájena činnost otevřením dívčí pracovny s možností opatrovny. V prosinci mohlo začít vyučování ženským ručním pracím, otevření opatrovny muselo počkat²³.

²⁰ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sestra Karolína*. 2011. s. 27

²¹ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Jan Neuman*. 2011. s. 11

²² SM. Sebastiana Veselská SCB. *150 let boromejek*. 2011. s. 12

²³ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sestra Karolína*. 2011. s. 20

9. července 1861 byla svěcena nová kaple svatého Filipa Neri nad Lázněmi sv. Markéty a při této příležitosti vysvětil budějovický kanovník Schnelzer také klášter sester. Z farního kostela vyšel slavnostní průvod s kněžími, starostou města, členy městské rady, učitelé, dívčí školní mládež a mnoho lidu. Přidaly se také sestry boromejky. V nově zřízené dívčí pracovně byly proneseny proslovy. Pan starosta ujistil sestry, že se mohou vždy spolehnout na pomoc města. Po celý den si mohli prachatičtí prohlížet místnosti kláštera i pokoje, kde bydlely sestry. Druhý den začal běžný vyučovací den²⁴.

V říjnu se rozhodl prachatický vikář, že vysvětlí domácí kapli kláštera. Sestry to přivedlo do rozpaků, protože kaple ještě nebyla dohotovena, ale věděly si rady. Připravily provizorní oltář ke slavení mše svaté a potřebné věci si zapůjčily z kostela. Svěcení mělo proběhnout v tichosti, ale jak se rozneslo po Prachaticích, že se světlí kaple sester, sešlo se plno věřících a členové městského představenstva. V kapli proběhla mše svatá a svěcení. Všichni přítomní se cítili velmi hezky možná proto, že Matka Karolína zřídila kapli v místnosti, kde se narodila ona i její bratr Jan, o kterém se začaly šířit zvěsti, že zemřel v pověsti svatosti a na jeho přímluvu se dějí zázraky²⁵.

O sestře Karolíně se nezachovala žádná fotografie s její podobou. Jen její pas, vydaný v roce 1856 při cestě do c.k. rakouských korunních zemí, nám sděluje, že byla postavy malé a drobné, obličej oválný, oči modré, ústa souměrná, nos protáhlý. S Janem si byli asi velmi podobní a její podobu můžeme odvodit z jediné jeho zachované fotografie²⁶.

V jejím nekrologu se píše:

Byla vděčná za milost řeholního povolání a za všechno dobro prožité v kongregaci. Často a s živou vírou přijímala svátosti a posilovala svého ducha modlitbami církve. Přes všechnu svou churavost se dožila požehnaného věku 74 let. Zemřela 22. dubna 1887. Její pohřeb se stal všeobecnou slavností za velké

²⁴ SM. Sebastiana Veselská SCB. *150 let boromejek*. 2011. s. 21

²⁵ SM. Sebastiana Veselská SCB. *150 let boromejek*. 2011. s. 23

²⁶ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sestra Karolína*. 2011. s. 25

účasti lidu všech stavů. Spolusestry i věřící ji doprovodili na hřbitov u sv. Petra a Pavla v Prachaticích.“²⁷

1.2 Působení boromejek v Praze

1.2.1 Kongregace boromejek v Praze

Mateřinec boromejek (Nemocnice pod Petřínem) v Praze

Počátky působení boromejek v Praze a v českých zemích souvisejí s charitativní a mecenášskou činností rodiny profesora Aloise Petra Klára (1763-1833). Tento pozoruhodný muž trpěl od nešťastného úrazu v mládí fyzickou vadou, k níž se brzy přidala i vážná oční choroba, se kterou celý život bojoval. Byl gymnaziálním profesorem řecké filologie a klasické literatury v Litoměřicích, v roce 1806 byl jmenován profesorem na pražské univerzitě. Ve své době byl považován za vynikajícího pedagoga, proslul ale také jako velký humanista, mecenáš umění a chudých studentů a především celoživotní budovatel důstojné péče o nevidomé²⁸.

Roku 1807 založil ústav pro slepé děti, pro který vypracoval stanovy a v němž dokonce organizoval vyučování. V roce 1832 zřídil v Praze *Ústav pro zaopatřování a zaměstnání dospělých slepců v Čechách*. Do té doby byli nevidomí odkázáni většinou na dobročinnost druhých, především církevních institucí. V otcových aktivitách pokračoval Pavel Alois Klár, který vystavěl prostorný *Klárův ústav slepců*, jenž dal později prostranství v křížení Chotkovy a Valdštejnské ulice jméno – Klárov²⁹.

²⁷ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sestra Karolína*. 2011. s. 40

²⁸ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

²⁹ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

V souvislosti s vybudováním ústavu vyzval Pavel Alois Klár boromejky z Nancy, aby přišly o nevidomé pečovat. Souhlasily s podmínkou, že se najdou vhodné adeptky z Čech ochotné vstoupit do francouzského noviciátu. A tak se čtyři odvážné dívky z Českých Budějovic vydaly do Nancy, odkud se roku 1837 vrátily již jako boromejky. Usadily se v Praze a začaly pracovat v Klárově ústavu. Brzy ale zatoužily po vlastním zázemí. Roku 1942 zakoupily dva menší domy se zahradou ve stráni pod strahovským klášteřem, kde zřídily svůj první mateřinec – mateřský dům či klášter a šest lůžek pro nemocné. Stísněné prostory však záhy nestačily nemocným ani potřebám kongregace, do níž se hlásilo stále více mladých žen. Proto se sestry rozhodly postavit nové, prostornější zázemí³⁰.

Když se o záměru boromejek dověděl kníže František Lobkowitz, ptal se prý udiveně: „Jak chtějí stavět, když nemají ani krejcar?“ Jeho sestra Helena odpověděla: „Důvěřuji v Boha.“ „Dobře, když je to tak, začneme,“ odvětil kníže a záměr boromejek štědře podpořil. Z pozice donátora učinil roku 1851 slavnostní výkop stavby, jak bylo obvyklé, ale dále na stavbě pravidelně fyzicky pracoval jako běžný nádeník, což už zdaleka obvyklé nebylo: odvozil prý na tisíce koleček hlíny, cihel a kamení. Dodnes boromejky z úcty uchovávají jeho pracovní oděv, který si vyprosily na památku³¹.

Také další dobrovolníci přispěli na stavbu, kníže Schwarzenberg dodal vápno a cihly, dřevo pocházelo z loďařských závodů v Českých Budějovicích, klášter v Břevnově věnoval kámen ze svých lomů. Podle plánu Adalberta Gudery roku 1854 vznikla čtyřkřídlá dvoupatrová budova nemocnice sloužící z části také jako klášter. Jihozápadní část objektu tvoří kostel sv. Karla Boromejského z roku 1851 v jednoduchém empírovém stylu. V 50. a 90. letech 19. století byl blok budov rozšířen³².

³⁰ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

³¹ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

³² Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

Do 20. století vkročila nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského jako instituce vyhlášená vysokou úrovní péče o nemocné³³.

Kostel sv. Karla Boromejského je nedílnou součástí přilehlé Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského³⁴.

Téměř sto let byl tento chrám duchovním centrem nemocnice a kláštera. Byl prostorem ticha, útěchy a naděje pro nemocné. Jeho zdi byly svědky velkodušnosti mnohých sester, které se zde zasvěcovaly službě Bohu a bližním. Základní kámen byl položen 15. 5. 1851 a již za tři roky 14. 5. 1854 byl kostel slavnostně vysvěcen arcibiskupským komisařem páterem Mařanem³⁵.

Domov sv. Karla Boromejského

Píše se rok 1652... Francouzské Lotrinsko, zbědované následky třicetileté války, je navštíveno dalšími ranami - morem, cholerou, hladem... Na volání o pomoc zazní odpověď pěti statečných žen, které se pouští do boje s bídou všeho druhu a odevzdávají svůj život službě těm nejpotřebnějším. Z malého semínka vyrůstá strom, jehož větve přesahují hranice a v roce 1837 zapouštějí své kořeny v Praze. Řeholní společenství pod ochranou sv. Karla Boromejského a Svaté Rodiny charakterizuje rodinný duch a služba milosrdenství. Na Malé Straně v podpetřínských stráních postavily sestry nemocnici a mateřský dům se sídlem generální představené jako své duchovní a organizační centrum. Odtud pak kongregace rozšiřuje svou činnost. Domov sv. Karla v Řepích vzniká jako druhý dům v Praze, následují další a další sociální a zdravotní ústavy, léčebny, sirotčince, domovy pro tělesně i duševně postižené, pro staré a opuštěné, děti i dospělé. Sestry nehledají teologické nebo filozofické zdůvodnění, proč je na světě tolik bolesti. Dostatečnou odpověď čerpají z života víry, z modlitby - a jdou prostě sloužit³⁶.

³³ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 406

³⁴ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

³⁵ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

³⁶ Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

Domov sv. Karla v Řepích, původně určen pro péči o sirotky, je po několika letech přeměněn na ženskou věznici, kde sestry pracují spolu s trestankyněmi v domě i na polnostech a výsledky jejich práce vytvářejí hospodářské zázemí pro Nemocnici Pod Petřínem. Po více než 80 letech plodné činnosti přichází zrušení věznice a násilné vystěhování sester³⁷.

Kostel sv. Rodiny:

V rámci duchovní péče je obyvatelům zajištěna podle jejich přání účast na bohoslužbách v kostele v areálu Domova, individuální setkávání s knězem nebo řeholními sestrami a účast na svátostech³⁸.

Řeholní dům Povýšení sv. Kříže tzv. Křížovka

Dům byl Kongregací založen v r. 1865 jako soukromá dívčí škola s právem veřejnosti. Postupně přibyla škola měšťanská (1921) a soukromá odborná škola pro ženská povolání (1937). Bohužel netrvalo dlouho, podle zákona o základní úpravě jednotného školství byly všechny stupně školy zestátněny a budovu i se zařízením převzal stát³⁹.

1.2.2 Aktivity boromejek za 1. a 2. světové války

Nyní se podíváme na sestry boromejky v době první a druhé světové válce.

V nové podobě vstoupila nemocnice do 20. století, zažila první světovou válku i dobu vzniku první republiky, protivenství plynoucí z protikatolických nálad ve společnosti. Stále však přicházely stovky nemocných hledat pomoc a útěchu v milosrdné lásce. Strahovský klášter prodával část své zahrady a sestry se rozhodly koupit tento pozemek v sousedství zahrady kongregace. Strahovský klášter poskytl objektu právo odebírat pitnou vodu pro potřeby nemocnice⁴⁰.

³⁷ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

³⁸ Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

³⁹ Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

⁴⁰ SM.Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky a druhá světová válka*. 2011. s. 45

Za první světové války sestry i chovanky prožívaly velkou bídu a kongregace v Prachaticích se rozhodla ukončit vyučovací a internátní činnost. V této době bylo učiněno dost pokusů zabrat sestrám budovu pro měšťanskou školu. Proto musela kongregace jednat rychle. Spolek Serafínské dílo lásky v Českých Budějovicích, mohl dle svých stanov zřizovat v diecézi sirotčince. Kongregace tomuto spolku přenechala místnosti školy i penzionátu pro zřízení sirotčince. Základem smlouvy mezi kongregací a spolkem bylo, že budovy budou opět sloužit k humanitním účelům. Správa sirotčince zůstala sestrám boromejkám, dohled nad sirotčincem byl státní. Kongregace zůstala majitelkou domů a sestry věnovaly bezplatně své síly službám sirotků. O děti bylo dostatečně postaráno, jak po stránce stravování, bydlení i vzdělání. V ústavu bylo kolem 80 chlapců od 6 do 14 let. Podle potřeby zde byla i děvčata⁴¹.

Ústav byl během existence první Československé republiky předmětem nespokojenosti místního českého obyvatelstva a bylo nelibě pohlíženo na zástupy německých sirotků, kteří posilovali stav německých škol. K ústavu patřilo také přilehlé hospodářství a 18 hektarů polností, které sestry obhospodařovaly. Sirotčinec byl v provozu až do zabrání pohraničí. V důsledku uzavření osudové mnichovské dohody, obsadila německá armáda 8. října 1939 také město Prachatice a sirotčinec musel být zrušen. Z domova se stal Zaopatřovací ústav pro věkem pokročilé a nemocné osoby. Asi sto chovanců bylo vesměs německé národnosti. Pečovalo o ně 11 sester a 4 spolupracovníci⁴².

Během druhé světové války se řada sester zapojila do odboje, pomáhala při květnovém povstání v roce 1945 při ošetřování raněných. Nemocnice dostala zásah granátem, vznikl požár, ale za pomoci zaměstnanců byl uhašen. Po válce většina lékařů vytvořila revoluční výbor, který prohlásil nemocnici za německý majetek, tedy za konfiskát. Výbor vystoupil proti představeným, prohlásil kongregaci za přísluhovalku nacistického režimu a chtěl strhnout správu nemocnice do svých rukou. Toto jednání bylo zcela neoprávněné, protože představenou nemocnice nebyla nikdy žádná Němka⁴³.

⁴¹ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kláster v období válek*. 2011. s. 38

⁴² SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kláster v období válek*. 2011. s. 39

⁴³ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky a druhá světová válka*. 2011. s. 45

Během druhé světové války sestry podporovaly rodiny uvězněných, pomáhaly vyhnout se hrozícímu nacistickému vězení, v některých filiálkách poskytly azyl partyzánům nebo rodinám uvězněných. V některých případech posílaly balíčky s jídlem do koncentračních táborů a vězení. Spolupracovaly s monsignorem Šrámkem před válkou i po jeho návratu, kdy už byl dost nemocný. Ke konci války ošetřovaly do vyčerpání sil raněné a ty, kteří přišli ve zuboženém stavu z koncentračních táborů. Do Terezína přijely sestry boromejky i s materiální pomocí dokonce o tři dny dříve než osvoboditelská armáda. Některé postižené z Terezína odvezly do ošetření v nemocnici a určitou dobu pracovaly přímo na místě, v táboře. Také udržovaly kontakty s kněžími, kterým se snažily co nejvíce pomáhat⁴⁴.

Počátkem května 1945 se sestrám naskytla možnost účastnit se osvobozovacích bojů, ne se zbraní v ruce, ale na poli křesťanského milosrdenství. Pracovaly na stanicích první pomoci, na operačních sálech, ošetřovaly raněné vojáky i osvobozené vězně. Do nemocnice byli za probíhajících bojů a střelby ve zbědovaném stavu dopravováni vězni z Terezína i z koncentračních táborů v Německu. Sanitní služby na nádražích se horlivě a obětavě účastnily i žákyně ošetřovatelské školy⁴⁵.

Na konci roku 1945 působily boromejky v celkovém počtu asi 1250 sester na celkem sto dvaceti místech republiky, převážně v nemocnicích a v zařízeních pro seniory. Pečovaly o sirotky, děti a mládež ve školách, o postižené děti, působily v nápravných zařízeních pro mladé lidi a ve věznicích. Následný odsun více než 300 německých sester znamenal úbytek míst působení; i tak jich ale zůstalo velké množství. V předvečer komunistického převratu boromejky pracovaly asi ve třiatřiceti nemocnicích, ve dvanácti starobincích, v jedenácti mateřských školách, v několika školách měšťanských, v jedné škole obchodní, v jedné ošetřovatelské a ve škole pro ženská povolání, v deseti ústavech pro sirotky, v pražském ústavu slepců s hudební školou, v ženské věznici a v zemské vychovatelně⁴⁶.

⁴⁴ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 217

⁴⁵ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

⁴⁶ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

Po ukončení druhé světové války se začaly stahovat mraky nad Mateřincem v Praze Pod Petřínem, protože v generálním vedení byly sestry německé národnosti. Více se ovšem jednalo o vyvlastnění majetku sester. Změna politických a státních poměrů donutila kongregaci, aby se rozdělila na československou a rakouskou. Díky rozváznému jednání tehdejší Matky Bohumily Langrové, která byla zvolena do čela sester české národnosti, proběhl odsun sester německé národnosti postupně a klidně⁴⁷.

Také z Prachatic se musely sestry německé národnosti vystěhovat do Rakouska a vystřídaly je české sestry. Ústav se dostal do svízelné situace, protože se odsun německých chovanců neuskutečnil najednou, soustředili se sem také němečtí občané, čekající na odsun a nastaly vážné potíže se stavováním. Sestry se v tomto období velmi zadlužily, ale dále přijímaly věkem pokročilé obyvatele. V roce 1948 převzala vedení ústavu Česká katolická charita - název byl změněn na Charitní domov a na vedoucí místo nastoupil civilní vedoucí⁴⁸.

K nejdramatičtějšímu období v historii nemocnice došlo v roce 1948, když komunisté převzali moc. 31. 12. 1948 byly zestátněny všechny nemocnice a skončilo také vlastnické právo Kongregace nad nemocnicí. Téměř sto let kongregace udržovala a rozvíjela své vlastnictví a nedobrovolně jej předala státu⁴⁹.

⁴⁷ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 405

⁴⁸ SM.Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky a druhá světová válka*. 2011. s. 49

⁴⁹ SM.Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky a druhá světová válka*. 2011. s. 49

2 Boromejky a komunismus

2.1 Komunistický převrat a pronásledování boromejek

Nyní bych se chtěla zmínit o boromejkách v době komunismu.

25. února 1948 převzali moc v Československu komunisté. Likvidace činnosti církve a kongregace náležela k jejich hlavním prioritám. Už 31. 12. 1948 byly zestátněny všechny nemocnice. Také kongregace boromejek byla nucena předat státu své vlastnictví.

Z Nemocnice pod Petřínem se stala pobočka Státní fakultní nemocnice v Praze. Sestry zatím směly zůstat na svých pracovních místech. O rok později byly zestátněny všechny školy, tedy i školy kongregace. Když byly v dubnu 1950 obsazeny všechny mužské kláštery a řeholníci rozvezeni do internačních klášterů, bylo jasné, že čas působení sester se rovněž naplňuje⁵⁰.

Život velké části řeholnic za totality byl bezpochyby svědectvím víry a věrnosti svému povolání a Bohu. V žádném případě si nelze dělat iluze o jejich postavení a o lehkosti jejich údělu. Kriminály, kde fyzické násilí proti ženám po roce 1953 nebylo tak časté, internační kláštery s polovězeňským režimem, těžká práce na polích a v továrnách, opovrhovaná práce s mentálně postiženými a starými lidmi v podmínkách místy provizorních nepatřily ke standardům obyčejného občana. Právě díky své víře mohly sestry v drtivé většině vytrvat, přestát zkoušky, nikdy plně nerezignovat či se nechat zlomit k přímé spolupráci a podpoře komunistického režimu⁵¹.

Sestry působily na různých pracovištích – naprostá většina řeholnic pracovala v nemocnicích a sociálních ústavech Charity, dále také vedly školy a spravovaly studentské internáty. Na těchto pracovištích byly řeholnice všeobecně oblíbeny pro svou obětavost a zodpovědnost k práci. V nemocnicích byl ceněn jejich laskavý přístup k pacientům, zkušenost a profesionalita, protože většina z nich absolvovala přiměřené vzdělání⁵².

⁵⁰ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 406

⁵¹ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 57-58

⁵² Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 59

Představitelům komunistického režimu vadila stejně jako u řeholníků jejich odlišnost, a to jak vnější – řádový oděv, tak vnitřní – život a jejich chování, oddaná poslušnost církvi i sestře představené, neochota se angažovat v politických záležitostech, řízení se řádovými pravidly atd.⁵³.

2.1.1 Léta 1948-1968

Vystupňováním v této době bylo to, že proti řeholnicím byly zinscenovány soudní procesy.

Jejich úkolem bylo zastrašit sestry, přinutit je k podřízenosti státním úřadům, k pasivnímu přijímání restriktivních nařízení, k nečinnosti a uzavřenosti. Od počátku tohoto období probíhaly procesy s jednotlivými řeholnicemi, konané mnohdy ještě s výstražným cílem. Už v 1. pol. 50. let se uskutečnily i první skupinové procesy s řeholnicemi, jejichž počet dále rostl ve druhé polovině tohoto desetiletí, s jasným cílem odstranit vedení a celkově ochromit kongregace⁵⁴.

Důvody odsouzení řeholnic: všestranná pomoc perzekuovaným osobám (kněžím, řeholníkům i laikům), pomoc internovaným biskupům (tajné sjednávání schůzek), rozkrádání národního majetku, ilegální pokračování v řeholní činnosti, odesílání zpráv do zahraničí, rozšiřování tajných tiskovin náboženského charakteru, snaha zachránit majetek řehole před znárodněním, výroky „protistátního“ charakteru na veřejnosti, projevení politického odporu, tajná práce s mládeží⁵⁵.

Nejvíce odsouzené byly sestry boromejky (22 odsouzených sester).

V roce 1947 bylo zpochybněno právo veřejnosti škol patřících sestrám boromejkám. Sestry čelily nepravdivým udáním, požadavkům na zabrání budov a výhružkám ze všech stran. V letech 1945-1947 bylo odsunuto 332 sester. Některé filiálky musely být zrušeny, protože kongregace neměla dostatek českých sester⁵⁶.

⁵³ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 60

⁵⁴ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 62

⁵⁵ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 66-67

⁵⁶ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Komunistický převrat a boromejky*. 2011. s. 63

S koncem války ale neskončily všechny potíže pro kongregaci. Jedním z pramenů nedorozumění bylo, že v kongregaci pracovaly a žily společně sestry české a německé národnosti⁵⁷.

V noci na 24. ledna 1952 byla v mateřinci pod Petřínem zatčena generální představená boromejek, matka Bohumila Langrová (1896-1979). Na tyto události vzpomíná přímá účastnice S. Richardis Helena Nováková (1928): „Koncem roku 1951 přišla naše matka představená ze schůze, kde ministr zdravotnictví Plojhar oznámil, že řeholnice musí přijmout státní platy. Ona ale věděla, že tím z nás budou státní zaměstnanci a stát si nás pošle, kam bude chtít; tak to také bylo v plánu. Proto byla naše matka z těch, které nejvíc ministři oponovali⁵⁸.

Přišla ze schůze a říkala: „Zavřou mne, sestry, zavřou mne...“, Přijeli pro ni v noci z 23. na 24. ledna 1952. Bylo po čtvrté ráno, všechny jsme spaly, a najednou přiběhla jedna sestra: „Honem vstávejte, je tady policie a chtějí do klauzury!, Oni už se do kláštera snažili dostat od desáté hodiny večer, sestry se ale různě bránily a protahovaly to. S jednou ze sestřiček jsme byly domluvené, že když bude nejhůř, zazvoní na zvonek a budeme vědět, že matku odvádějí. Všecky nás nahnali do refektáře, udělali nám osobní prohlídku a pak jsme už musely do nemocnice nastoupit službu. Najednou se ozval ten zvonek! Tak všechny hurá do průjezdu, ty první, co tam byly, matku skutečně vytáhly z policejního auta, že ji nedáme⁵⁹.

Zrovna jsme si převlékaly zástěry a já utíkala, pletený živůtek ještě v ruce, stoupla jsem si před auto a šofér jak mě viděl, vytrhl mi ten živůtek a praštil mě s ním po hlavě. Hned ale jiný policajt chytil jeho, vyhodil ho za dveře a řekl: „Mírní se, člověče...“, V průjezdu jsme dělaly takový randál, že prý ho bylo slyšet až na Strahov. Potom přišel velitel a řekl: „Sestry, uklidněte se, já vám slibuji na svou čest..., Jedna sestra do toho skočila: „Co, vy máte nějakou čest? Když vrazíte v noci do klauzury, kde spí ženy?, Nakonec ale přišla sestra ekonoma a řekla: „Sestřičky,, jděte do chóru, matka se přijde s vámi rozloučit., Tak jsme šly. Čekaly jsme. Přišlo asi čtyřicet chlapů jako stráž a postavili se okolo celého chóru. Přivedli matku a ona krásně řekla: „Sestry, neplačte..., Samozřejmě jsme všechny začaly brečet. „ Neplačte, vždyť nejsem první boromejka, která jde s

⁵⁷ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Komunistický převrat a boromejky*. 2011. s. 63

⁵⁸ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 406

⁵⁹ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 406

policií, vzpomeňte si na Francouzskou revoluci..., Tak pěkně se loučila, náš domácí duchovní jí ještě směl podat svaté přijímání, a potom ji odvezli. Samozřejmě jsme věděly, že je to vážné. Do práce jsme místo v 7 přišly v 9, ale nikdo z pacientů neřekl ani slovo, nikdo si nestěžoval... Všichni už slyšeli, co se stalo.“⁶⁰.

O soudním procesu, který následoval 17. června 1952, se v Rudém právu psalo v článku nazvaném *Vlci v rouše beránčím*. Smyšlené obvinění spočívalo ve třech milionech korun věnovaných na špionážní a protistátní účely. „Matka Bohumila měla být souzena v Brně,“ vzpomíná S. Richardis. „Mne a setru Gaudencii tam ostatní poslaly, jestli bychom třeba nemohly být u soudu přítomné. Byl to monstrproces s celou skupinou kněží a sester a konal se na stadionu. Komunisté to vnímali jako součást stranického školení a svezli tam různé soudruhy z fabrik, aby viděli, jak zhoubná byla výchova, kterou poskytovaly řeholní řády. Samozřejmě jsme se dovnitř nedostaly. Čekala tam s námi rodná sestra matky Bohumily, taková šikovná paní, ale ani ji nepustili dovnitř, pouze s ní před procesem mluvil advokát“⁶¹.

Náhodou jsem tam potkala známého ze studentských let, který také nesměl dovnitř, ale přes něj jsme se dozvídali, jak soud pokračuje, protože uvnitř byl přítomen pan děkan od sv. Tomáše, který ho denně informoval. S hrůzou jsme se doslechly, že matka má navržený rozsudek smrti... Nemohly jsme tomu věřit. Advokát nás uklidňoval, že návrh je vždycky trochu přísnější než skutečný trest. „Tak jaký bude trest?, „Doživotí nebo dvacet pět let., Nakonec matka Bohumila dostala jen dvaadvacet let žaláře. S jejím advokátem jsme potom jely domů. Řekl nám: „Podívejte, já jsem Žid. Když jsem s ní mluvil, radil jsem jí: kdybyste tohle a tohle řekla tak a tak, mohla byste si výrazně polepšit. Ona se ale na mě udiveně podívala: Ale pane doktore, já mám svědomí...! To mě tak vzalo, povídá ten advokát, že jsem si řekl, že pro ni udělám vše, co budu umět. Takže se mi podařilo srazit jí ještě aspoň tři roky...“⁶².

Téhož roku v srpnu 1952 byly řádové sestry v Nemocnici pod Petřínem zproštěny služby. Většina sester byla převezena do textilních továren v Trutnově a jeho okolí⁶³.

⁶⁰ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 406-407

⁶¹ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. S. 406-407

⁶² Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 407-408

⁶³ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Komunistický převrat a boromejky*. 2011. s. 63

V 50. letech byl všechn majetek sester zestátněn, staré sestry byly soustředěny do charitních domovů a mnoho mladých sester bylo vyvezeno do pohraničí, kde pracovaly v textilních továrnách⁶⁴.

Od ledna 1960 předala Česká katolická charita vedení domovů důchodců příslušným okresům. Také do prachatického domova přišla komise z okresního výboru, aby převzala z rukou ředitele charity vedení domova. Doposud zde pracovala jako účetní sestra Invioláta Krupková a byla také ze svého místa odvolána. V nedalekém Kúsově – pod úpatím Churáňova, byl postaven nový domov důchodců. Protože je to místo na samotě, okresní vedení rozhodlo, že sestry v pracovním poměru převezmou ošetřování nemocných v tomto domově. V jednom křídle jim bylo umožněno bydlení. Pracovat zde začalo 7 řádových sester a také sestra Invioláta. Pro komunitu v Prachaticích nastala velká změna. Na místa, která se uvolnila, byly přijaty civilní sestry. Sestry pokročilejšího věku musely odejít do charitních domovů pro řeholnice, některé sestry v důchodu pracovaly v domově – jak jim to dovolovalo zdraví a tělesné síly⁶⁵.

Dne 13.8.1952 byli všichni lékaři nemocnice v Praze povoláni na ředitelství Ústavu národního zdraví. Tam jim bylo sděleno, že dnešního dne jsou všechny řádové sestry v nemocnici zproštěny služby na přání lékařského kolektivu a oni budou zodpovídat za provoz nemocnice. I když si přednosta oddělení dovolil bránit řádové sestry, ještě téhož večera nastupovali civilní zaměstnanci a řádové sestry musely předat inventář i klíče a žádalo se po nich okamžité vyklizení objektu. Na oddělení už nesměly, jen s doprovodem správce, současně byly církevní referentkou rozděleny tak, že 44 mladých sester bylo určeno pro práci v trutnovské textilní továrně. Druhý den ráno byly sestry odvezeny⁶⁶.

Pro nemocnici nastala čtyřicetiletá éra státní nemocnice, doba postupného zapomínání na původního ducha, se kterým kongregace tuto nemocnici budovala a to i přes to, že zde zůstala řada kvalitních i odborně zdatných zaměstnanců. Změnil se i statut nemocnice na Okresní ústav národního zdraví. Různé stavební úpravy s necitlivými zásahy poškodily také charakter historické nemocnice. Především to bylo vyasfaltování všech dlážděných dvorů, přebudování domu svatého Josefa (materince) na dětské

⁶⁴ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 408

⁶⁵ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Komunistický převrat a boromejky*. 2011. s. 63

⁶⁶ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 408

oddělení s necitlivým rozdělením krásného refektáře v přízemí. V šedesátých letech došlo k zastavění Mariánského dvora na ambulantní vyšetřovny⁶⁷.

V roce 1956 byla k velkému překvapení sester povolena obláčka a skládání slibů. Přestože poměry byly snad trochu méně destruktivní než na počátku padesátých let, bylo toto rozhodnutí velmi překvapivé a také ojedinělé. Sliby tenkrát složilo více sester, než bylo oficiálně dovoleno, což se krylo změnami místa⁶⁸.

V této době byla uvězněna i Matka Vojtěcha Hasmanová.

Příběh Marie Vojtěchy Hasmanové (1914-1988) začíná v rodných Huštěnovicích na Moravě. Již ve třinácti letech odešla z domova na vlastní přání jako školní čekatelka do kláštera boromejek ve Frýdlantě nad Ostravicí. Věčné sliby složila v roce 1940, v roce 1950 se stala představenou v klášteře Neumanneum v Prachaticích. Zde na pokyn generální představené poskytla azyl knězi uprchlému z internačního tábora; po udání byli v roce 1952 oba zatčeni. Následovalo zatčení ještě několika sester. Za údajnou špionáž a velezradu byla S. Vojtěcha odsouzena k osmi letům vězení. Trest si odpykávala v ženské věznici v Pardubicích⁶⁹.

Jedna ze sester uvězněných společně s ní popisuje tamější atmosféru: „Když jsme dorazily do pardubické věznice, potkaly jsme hned na chodbě svého bloku matku Bohumilu (generální představená), sestru Priscillu a sestru Hubertu! To byla radost. Naším příchodem se rozmnožil počet řádových sester asi na dvacet z různých řádů. Tu naše velitelství napadlo, že by nás měli nějak izolovat. Shromáždili nás na jedno oddělení s těmi, nejnebezpečnějšími politickými zločinci. Byly to vesměs intelektuálky: poslankyně, profesorky, doktorky, ženy s jinými akademickými tituly a s tresty vesměs nad dvacet let. Na tomto oddělení bylo celkem asi šedesát šest osob ve třech společných místnostech s dvojáky na spaní. Tehdy bylo v táboře asi tři sta trestankyň.^{70c}

Během věznění sestra Vojtěcha onemocněla tuberkulózou a její zdraví se celkově zhoršilo. Jiná spoluvězeňkyně vzpomíná: „Pomáhala nám, prostým vězeňkyním, nést tu bídu šedých vězeňských dní jak pomocí hmotnou, tak duchovní. Sama v té době

⁶⁷ Ježková, A. *Tichá srdce*. 2013. s. 408

⁶⁸ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 224

⁶⁹ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. *Láska smrti nekončí*. 2013. s. 15

⁷⁰ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. *Láska smrti nekončí*. 2013. s. 15

nemocná na plíce pobírala zvláštní přiděl mléka. Ačkoli je sama potřebovala, dělila se vždy s někým, kdo to štěstí neměl.“ Podobných svědectví o laskavosti a dobrotě sestry Vojtěchy je shromážděno mnoho. A význam projevu účasti, soucitu, dobrého slova a přátelské podpory v té době a v takovém prostředí je skoro nemožné docenit⁷¹.

Vojtěcha Hasmanová byla propuštěna na amnestii v roce 1960, pouhé čtyři měsíce před vypršením svého osmiletého trestu. Dalších deset let potom působila v charitním domě ve Vidnavě. Od roku 1963 byla pod trvalým dohledem státní bezpečnosti. V roce 1970 byla zvolena generální představenou kongregace, jež měla sídlo v dnes již boromejkami opuštěném klášteře Znojmě-Hradišti⁷².

Z pozice představené matka Vojtěcha rozhodla o tajném přijímání do kongregace, přestože bylo spojeno s nebezpečím pro všechny zúčastněné. V Praze a Brně na její pokyn vznikaly malé tajné komunity vždy jedné či dvou starších sester a dvou až tří mladých dívek, které takto absolvovaly svou formaci. Tento způsob se ukázal jako účinný, díky němu měla po roce 1989 kongregace boromejek sestry z několika generací⁷³.

Matka Vojtěcha zemřela po vážné nemoci v roce 1988 a v současnosti běží proces jejího blahorečení.

⁷¹ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. *Láska smrtí nekončí*. 2013. 2013. s. 23

⁷² Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. *Láska smrtí nekončí*. 2013. s. 52

⁷³ SM Remigie Anna Česíková, *Matka Vojtěcha – služebnice boží, statečný svědek víry*. 2013. s.

2.1.2 Léta 1968-1989

Typickým znakem 70. a 80. let pro život kongregací je stále se snižující počet sester schopných práce a ještě méně sester mimo důchodový věk. To vedlo samozřejmě postupně k většímu podílu civilních pracovníků v jednotlivých ústavech a také k redukci jejich počtu, ze strany kongregace pro zajištění chodu „vlastních“ ústavů se to týkalo výhradně větších kongregací, které měly pro sebe k dispozici celý ústav. Ostatní kongregace měla tato vlna zasáhnout až v devadesátých letech⁷⁴.

Vzhledem k obtížnosti získat pro zdravotnickou a sociální sféru dostatek kvalifikovaného personálu a s ohledem na to, že většina řeholnic v letech 1970-1980 dosáhne 60 let, jevílo se jako vhodné povolit přijímání novic, ovšem jak již bylo řečeno, za předpokladu práce v těchto vymezených oblastech. Mezitím se Sekretariát řeholních společností obrátil na Generální prokuraturu ČSSR se žádostí o stanovisko k právní existenci řeholních institutů, jejíž kladné sdělení se stalo hlavním argumentem sekretariátu, o něžž opíral svou existenci a činnost⁷⁵.

Velká část kongregací svou činnost prováděla ve spolupráci s mužskou větví svého řádu, popřípadě s diecézním klérem. V letech 1968-1970 probíhaly také teologické kurzy a semináře, které absolvovalo 790 sester. Kromě investic vlastních sil sester z jednotlivých institutů zde byly i investice finanční pro dobro církve⁷⁶.

V období 1972-1989 nastal pozvolný nástup normalizace, který na poli církevní politiky v žádném případě neznamenal smíření s pozicí, kterou si římskokatolická církev a její řeholní řády a kongregace vybudovaly v období uvolnění. Problematickými body v činnosti řádů a kongregací se stala zejména pastorece mezi věřícími, hlavně dětmi a mládeží. Ke dni 31. března 1971 byl vydán zákaz přijímání dorostu pro ženské kongregace. Některé kongregace stihly své kandidátky ještě včas obléci, další naopak pokračovaly v přijímání dále⁷⁷.

⁷⁴ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 56

⁷⁵ Cuhra, J. *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969 – 1972*. 1999. s. 64

⁷⁶ Daňhel, M. *Řeholní řády a kongregace v ČSR*. 1981. s. 76

⁷⁷ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 53

Trnem v oku úřadům bylo také množství objektů, které jednotlivé instituty nakoupily během roku 1968-1969 a převedly je na některé své členky⁷⁸.

Řada kongregací v tomto období aktivně přistoupila k budování ilegálních komunit tzv. tajných řeholnic⁷⁹.

⁷⁸ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 53

⁷⁹ Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. 2003. s. 55

2.2 Činnost boromejek v současnosti

2.2.1 Boromejky a současnost

Dělicí čarou historie Kongregace je listopad 1989. Nově získaná svoboda umožnila sestřám vystoupit z ilegality a veřejně se hlásit k zasvěcenému životu a službě lidem.

Po revoluci v roce 1989 bylo sestřám boromejkám umožněno, aby mohly veřejně působit a v části svého bývalého majetku začít opět rozvíjet svou charitativní činnost. Objekty, které byly boromejkám vráceny, byly v žalostném stavu a zdaleka neodpovídaly požadavkům současné moderní, zdravotní a sociální péče⁸⁰.

Vznikla tak otázka, kde získat nezbytné prostředky pro sociální a zdravotní činnost? Naskytla se nabídka, založit neziskovou organizaci, které v této době vznikaly, aby Kongregace mohla získávat dary a finanční podporu od různých sponzorů a dárců⁸¹.

Boromejky se rozhodly založit nadaci Dobré dílo sester sv. Karla Boromejského. Jejím zřizovatelem se stala Kongregace v čele s tehdejší generální představenou Matkou Inviolátou Krupkovou⁸².

Nadace byla registrována 20. května 1993 Obvodním úřadem Praha 1. Statutárním orgánem nadace se stala sedmičlenná správní rada a tříčlenná dozorčí rada.

Posláním nadace se stalo podporovat zařízení a programy, v nichž je rozvíjena péče o staré, nemocné, nebo jinak handicapované lidi. Vlastní poslání bylo chápáno širěji, než jen získávání prostředků pro vlastní boromejská zařízení. Prostřednictvím nadace, získané prostředky mají sloužit všude, kde žijí lidé jakkoli potřební⁸³.

Cílem nadace se stalo přispívat materiálně na charitativně zdravotně-sociální zařízení, napomáhat uplatňování nových poznatků a moderních programů v péči o staré a nemocné pacienty, při rozšiřování obětavě angažovaného poskytování zdravotních a

⁸⁰ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 78

⁸¹ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 78

⁸² SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 79

⁸³ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 79

sociálních služeb. Dalším cílem bylo výchovně působit na všechny, kdo tyto služby poskytují, aby v tomto procesu byly plně uplatňovány při vysoké odbornosti zároveň křesťanské hodnoty láskyplné péče⁸⁴.

Činnost nadace by byla nemyslitelná, kdyby se nepodařilo navázat kontakty s dárci, organizacemi a sponzory. Všichni přispěli významnými dary, věcnými i finančními. Nadace navázala spolupráci i s organizacemi ze zahraničí. Z jejich darů bylo možné získat i poskytnout nemocniční zařízení, lékařské přístroje, invalidní vozíky, zdravotnické pomůcky, nábytek, lůžkoviny atd.⁸⁵.

Z finančních darů mohla nadace podpořit budování ošetrovatelského ústavu a denního stacionáře v Praze-Řepích. Rovněž poskytla finanční prostředky na opravu havarijní střechy Nemocnice Pod Petřínem, kterou už v této době provozovala Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Nadace zakoupila pro nemocnici sanitní vůz a mikrobus na svážení pacientů⁸⁶.

V roce 1990 začaly sestry znovu pracovat v Nemocnici Pod Petřínem. Postupně se obnovil i přilehlý kostel sv. Karla a Mateřský dům sv. Hofburgy.

Během 90. let se obnovila činnost v Domově sv. Karla Boromejského a od roku 2000 převzaly sestry službu v římské koleji Nepomucenum⁸⁷.

Po roce 1990 se spojily síly i finanční prostředky sester Kongregace, Nadace Dobré dílo, Magistrátu hl. m. Prahy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví, Vězeňské služby, mnoha sponzorů tuzemských i zahraničních, aby budova mohla opět sloužit naplňování základního poslání sester boromejek. Vybavení Domova se až na malé výjimky podařilo získat z věcných darů⁸⁸.

Domov dnes naplňuje své zčásti obnovené, zčásti zcela nové poslání jako ošetrovatelský ústav, poskytující sociální a zdravotní pobyty na lůžkovém oddělení i v denním stacionáři - a současně jako Oddělení výkonu trestu pro ženy, které zde nacházejí dobré podmínky pro bydlení a rozmanité pracovní možnosti. Díky modernímu

⁸⁴ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 80

⁸⁵ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 80

⁸⁶ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 80

⁸⁷ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 81

⁸⁸ Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

technickému zázemí a personálu, který pracuje obětavě a má kromě odbornosti vysokou motivaci pro službu nemocným, dosahuje poskytovaná péče dlouhodobě nadprůměrné úrovně. Konceptně jsou zdravotní i sociální pobyty pojaty na přechodnou dobu, po kterou rodina není sama schopna zajistit kvalitní péči o svého nemocného nebo nesoběstačného člena. Takto se zde při kapacitě 92 lůžek za rok vystřídá asi 500 pacientů, jejichž rodinám se tak dostává potřebné pomoci v náročné situaci⁸⁹.

V současnosti jsou v nemocnici provozována tato oddělení: Interní oddělení, Chirurgické oddělení, Anesteziologicko-resuscitační oddělení, Rehabilitační oddělení, Detoxifikační oddělení pro mladistvé toxikomany, Ošetrovatelská lůžka – lůžka následné péče, Radiodiagnostické pracoviště, Oddělení klinické biochemie⁹⁰.

Dále zde pracují: sociální pracovnice (poskytují pomoc a poradenství při řešení sociální situace pacientů a zajišťování potřebné péče, navazující na jejich hospitalizaci). A najdeme zde i lékárnu⁹¹.

Spirituální péče je poskytována týmem nemocničního kaplana, kromě zajišťování specifických náboženských úkonů (modlitba, bohoslužby, udělování svátostí) zahrnuje pro všechny pacienty bez ohledu na jejich vyznání i nabídku osobního doprovázení⁹².

Nemocnice byla sestřám vrácena v technicky zanedbaném stavu. Nemocnice Milosrdných sester sv. Karla Boromejského je nestátní neziskové zdravotnické zařízení, jehož zřizovatelem je kongregace.

Nemocnice je i dnes malá, má jen 400 lůžek a jako součást fakultní nemocnice byla považována za okrajovou, takže do ní nebylo příliš investováno. Některé úseky zůstaly tak, jak je sestry před jednačtyřiceti lety opustily a jejich stav je v několika případech katastrofální. Nemocnice není odkladovým sociálním ústavem, případně ústavem pro církevní, nebo zámožné pacienty, ale zdravotnickým zařízením, kam jsou přijímáni lidé bez rozdílu majetkových poměrů, náboženské a politické příslušnosti⁹³.

⁸⁹ Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

⁹⁰ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

⁹¹ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

⁹² Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

⁹³ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 84

Už v roce 1990 se na vedení Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského obrátila Vězeňská služba ČR se žádostí, zda by sestry boromejky opět nepřevzaly svůj ústav a nevytvořily v něm pracovní příležitost pro trestané ženy s lehčími tresty⁹⁴.

Po mnoha úvahách a odvážném rozhodnutí tehdejší generální představené, Matky Invioláty Krupkové, vznikl projekt s cílem, vybudovat v Řepích ústav pro ošetrovatelská lůžka, sociální pobyty pro obyvatele s náročnou ošetrovatelskou péčí a možnost denního stacionáře. Dům byl pronajat od Ministerstva zemědělství a později vrácen Kongregaci, jako původnímu majiteli⁹⁵.

Podle smlouvy zde pracuje 50 až 60 odsouzených žen, které budou zajišťovat provoz v kuchyni, prádelně, pekárně a budou pomáhat při ošetřování nemocných. Vhodné ženy budou vybírány tak, aby nemohly zneužít „volnější režim“ vězení. Podle slov generálního ředitele Vězeňské služby ČR nebudou v objektu žádné mříže a sníží se tímto náklady na uvěznění, ale především mělo jít o resocializační prvek⁹⁶.

Kaple sv. Rodiny sloužila do vrácení boromejkám jako opravna zemědělských strojů. Do boční zdi byla vybouraná velká vrata a do prostoru byly zabudovány zdvižné konstrukce. Snad jedinou dobrou věcí v celém zlu bylo to, že památné beuronské malby, které dokončili v roce 1934 emauzští benediktini, byly zakouřeny výfukovými plyny a byla naděje na jejich budoucí obnovu. Práce na přestavbě objektu trvala čtyři roky⁹⁷.

V polistopadových změnách byl kostel sv. Karla Boromejského opět vrácen Kongregaci – 23. 4. 1990. Začalo nové jednání o jeho vyklizení. Dne 7.7.1992 lékařská knihovna odváží první knihy a začíná jeho rekonstrukce. 7.8.1993 byl posvěcen zvon pro kostelní věž a 22.8. toho roku byl slavnostně znovu vysvěcen pražským arcibiskupem kardinálem Miloslavem Vlkem⁹⁸.

⁹⁴ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 81

⁹⁵ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 82

⁹⁶ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 83

⁹⁷ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 82

⁹⁸ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

Od roku 1993 se konají v kostele pravidelné bohoslužby, které je možno sledovat rozhlasovou technikou ve všech nemocničních pokojích. Bezbariérový přístup do kostela i na oba chóry umožňuje handicapovaným pacientům přímou účast na bohoslužbách⁹⁹.

1. srpen 1996 se stal dnem slavnostního otevření Domova sv. Karla Boromejského. Slavnost posvěcení domu se konala za účasti kardinála Miloslava Vlka v jídelně Domova, protože kostel ještě nebyl dokončen a do kaple sester by se všichni přítomní nevešli. Kongregace byla vděčná, že se toto dílo mohlo dokončit přes všechny počáteční těžkosti a zkreslující informace v tisku¹⁰⁰.

Domov sv. Karla Boromejského, zřízený jako církevní zařízení, se může stát centrem pomoci všem potřebným občanům a je schopen poskytovat vhodné podmínky pro komplexní ošetření, léčbu a rehabilitaci. Pro nevléčitelně nemocné bude vytvořeno prostředí, které umožní prožít závěr života důstojně, v klidu a smíření. Domov je připraven koordinovat vzájemnou návaznost na zdravotní, rehabilitační, ošetrovatelskou a sociální péči¹⁰¹.

Starší sestry zde dostaly možnost v menší komunitě dožívat své stáří, mladé sestry se zapojily do ošetrovatelské práce u nemocných a neobsazené prostory v druhém patře poslouží pro sestry, které si budou vykonávat své exercicie, nebo dovolenou. Jsou zde prostory také pro návštěvy¹⁰².

Komunita boromejek v Praze Pod Petřínem provozuje v současnosti též „Nazaret“.

V domku v nemocniční zahradě pod Petřínem až do roku 1951 bydlel duchovní správce nemocnice a byly zde také byty zahradníků.

Když se Nemocnice Pod Petřínem vrátila do správy Kongregace, byl jí roku 1994 navrácen i tento domek, který dostal jméno „Nazaret“. Především zde měly bydlet sestry pracující v nemocnici. Do té doby zde byly byty zaměstnanců. První sestry se

⁹⁹ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

¹⁰⁰ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 86

¹⁰¹ SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. 2011. s. 86

¹⁰² SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. 2011. s. 87

sem nastěhovaly v únoru 1994 a žily zde ve stísněných podmínkách - jednu dobu až 30 sester v tomto malém domě. Od července 1998 do května 1999 probíhala rekonstrukce „Nazareta“ a nyní je již otevřen¹⁰³.

Boromejky dnes vedou i stacionář, který poskytuje komplexní celodenní péči, významně přispívá k prožití spokojeného stáří v kruhu rodiny. Po dnu, který klienti stráví v příjemném a k tomu účelu dobře vybaveném prostředí a kde se jim dostává všestranné péče, se navracejí domů ke svým blízkým a necítí se takto od nich odloučení. Cílem celodenního programu ve stacionáři je udržet starého a postiženého člověka pokud možno soběstačným pro běžné úkony denní sebeobsluhy, pomoci mu uchovat fyzickou i duševní aktivitu, pocit bezpečí a vnitřní pohodu¹⁰⁴.

V roce 2012 náleželo k pražskému klášteru sto třicet devět sester a čtyři novicky.

¹⁰³ Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.boromejky.cz

¹⁰⁴ Domov sv. Karla Boromejského. 26.11.2014. Dostupné na: www.domovrepy.cz

2.2.2 Sestry boromejky - hrdinky

V kronice se píše:

Sigibalda Fiktusová

Narodila se v nedalekém Zvíkově a byla dlouholetou představenou našeho domu a ženské věznice v Praze-Řepích. Tam také získala válečné vyznamenání. Za co, toho se nemohu dopátrat, protože příběhy sester nebyly tehdy napsány. V době německé okupace byl trest smrti i za to, když se našly zásoby potravin pro provoz domu a četla jsem příběh jedné sestry, která popisovala, jak velké nebezpečí jim hrozilo, když přišla německá hlídka na udání, že jsou v domě potraviny pro 350 sirotků na pražském Smíchově. Jen úpěnlivá modlitba dětí a sester zachránila život představené domu, protože vojáci jako zázrakem obešli dveře do rozsáhlých sklepů, kde opravdu potraviny byly. Ta sestra přilepila na dveře sklepa obrázek sv. Josefa, aby on sám chránil prostory¹⁰⁵.

SM. Marie Marissella Alžběta Hojdekrová

„Sestra Marissella pracovala v roce 1944 v jihlavském německém sirotčinci. Ač byla ve zcela německém prostředí, zůstala Češkou a dokonce partyzánkou¹⁰⁶.

Jednoho dne šla se svěřenými dětmi na procházku a uviděla, že se snášejí k zemi padáky s parašutisty. Jeden zůstal ležet zraněn nedaleko v křoví. Zavedla děti domů a vrátila se na místo, kde doufala, že nalezne vojáka. Byl to ruský partyzán a mířil na ni bajonetem. Dala mu znamení, že mu jde pomoci. Odvedla ho do sirotčince a schovala v kozím chlívků. Tam mu nosila jídlo a v době náletu jej jako sanitní služba převedla do bezpečí k Rusům. Bylo to velmi nebezpečné, protože do domu byli dáni němečtí vojáci. Ona měla naštěstí všude volný přístup. Rozuměla, o čem mezi sebou vojáci hovoří a donášela vzkazy partyzánům. Díky její pomoci byl vyhozen do povětří vlak se střelivem pro frontu. Dokázala také poškozovat německá motorová vozidla. Odměnou za její

¹⁰⁵ SM Sebastiana Veselská SCB. *Sestry boromejky – hrdinky*. 2011. s. 1

¹⁰⁶ SM Sebastiana Veselská SCB. *Sestry boromejky – hrdinky*. 2011. s. 1

statečnost jí byl slavnostně předán partyzánský odznak a nádherná kytice růží za účasti kozácké jízdy a hudby¹⁰⁷.

Když následně sestra onemocněla tuberkulózou, byla přeložena do Prahy.

Sestry v Jihlavě byly německé národnosti a násilně odsunuty. Tak mohla svůj hrdinský čin utajit před sestrami v Praze. Když se k němu rozhodla, bylo to jistě ze soucitu k trpícím mužům a nemyslela na následky. Byla právě po prvních slibech a odhodlaná obětovat svůj mladý život pro lásku k Bohu, kterému se rozhodla sloužit¹⁰⁸.

V této době se ani sestry kongregace k příběhu mnoho nevyjadřovaly. Bylo to kvůli politickému dění v té době. Kongregace byla postavena po druhé světové válce do velmi nepříznivé situace, protože v tehdejší vedení byly sestry německé národnosti a vládla protiněmecká ofenzíva.

Kongregaci hrozilo, že jí bude zkonfiskován veškerý majetek, protože sestry německé národnosti musely odejít z českého území. Aby se kongregace zachránila, převzaly sestry české národnosti vedení. Když zemřela sestra Marissella a příbuzní si žádali vypravít pohřeb v Prachaticích se všemi poctami válečné hrdinky, bylo to tehdejší Matkou Bohumilou dovoleno a kongregace se k tomu nechtěla dál vyjadřovat, aby nebyla stavěna do pozice z přílišného přátelství s lidmi politické situace, která se začínala rýsovat¹⁰⁹.

Matka Bohumila

Ústav pro studium totalitních režimů již třetím rokem uděluje ke Dni boje za svobodu a demokracii pamětní medaile. Toto ocenění se uděluje osobnostem, které sehrály význačnou roli v boji za obnovu demokracie Československé republiky v letech nesvobody (1938-1945) a komunistické totalitní moci (1948-1989)¹¹⁰.

Pamětní medaile Za svobodu a demokracii byla in memoriam udělena SM. Bohumile Žofii Langrové - odpůrkyni totalitních režimů a politické vězeňkyni.

¹⁰⁷ SM Sebastiana Veselská SCB. *Sestry boromejky – hrdinky*. 2011. s. 2

¹⁰⁸ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: SM. Marie Marissella Alžběta Hojdekrová*. 2012. s. 15

¹⁰⁹ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: SM. Marie Marissella Alžběta Hojdekrová*. 2012. s. 16

¹¹⁰ SM Sebastiana Veselská SCB. *Medaile in memoriam matce Bohumile*. 2011. s. 7

Květnová amnestie 1960 vrátila mnohým svobodu a vrátila se také Matka Bohumila. Přivítal ji bývalý klášter křížovníků ve Znojmě-Hradišti, který dostaly sestry v dezolátním stavu za mateřinec v Praze¹¹¹.

V roce 1969 mohla opět navštívit Řím, všechna památná místa, zúčastnit se obřadů Svatého týdne se sv. Otcem Pavlem VI. a potěšila se návštěvou pražského arcibiskupa kardinála Berana, kterému bylo zabráněno vrátit se do vlasti¹¹².

Její zásluhou vyšlo v roce 1968 tiskem a česky - Prozatímní Posvátné officium – hlavní část kněžského officia pro řeholnice, aby se sestry mohly modlit v celé kongregaci stejně, podle přání církve. Mnohá jiná společenství s touto modlitbou začala o několik let později¹¹³.

Svědectví o Matce Vojtěše Hasmanové

Během studií jsme ještě nebyly právoplatnými členkami Kongregace. Prožívaly jsme dobu kandidatury, to znamená dobu přípravy na řeholní život. Vše se odehrávalo v tajnosti. Často jsme o tom nesměly mluvit ani s našimi nejbližšími příbuznými. Těšily jsme se a byly zvědavé, jak to naše představené zařídí¹¹⁴.

Jedna z možností se jevila: soustředit určitý počet kandidátek do některého z ústavů sociální péče nebo domova důchodců, kde pracovaly naše sestry, tam přijmout pracovní úvazek, zůstat společně ubytované a ve volném čase se připravovat s pověřenými magistrami modlitbou, výukou a prací na tajnou oblačku, noviciát a tajné skládání slibů Kandidátky, které musely po studiích začít pracovat v nemocnicích nebo i v jiných zařízeních v Praze a v Brně, konaly tajný noviciát a další formaci i nadále v domečcích¹¹⁵.

Tím, že jsme musely zůstat po celou dobu formace v civilním oblečení, co nejméně nápadné, dostaly jsme se v těchto zkušebních letech i do míst, kde by nás jako oblečené do řeholních šatů nepřijali¹¹⁶.

¹¹¹ SM Sebastiana Veselská SCB. *Medaile in memoriam matce Bohumile*. 2011. s. 10

¹¹² SM Sebastiana Veselská SCB. *Medaile in memoriam matce Bohumile*. 2011. s. 12

¹¹³ SM Sebastiana Veselská SCB. *Medaile in memoriam matce Bohumile*. 2011. s. 12

¹¹⁴ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 22

¹¹⁵ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 22

¹¹⁶ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 23

Aby mohla být jen jedna kandidatura, jeden noviciát, nebo juniorát, často jsme se stěhovaly.

Takovýmto způsobem jsme prožívaly celou formaci. Stále ve střehu, aby nás někdo neviděl a neslyšel, když jsme se společně modlily nebo učily. Zůstat pokojné, když mnohým dobrým lidem i šťouralům nešlo do hlavy, proč se nevžíváme, nekouříme a proč trávíme mladý život v těchto zařízeních¹¹⁷.

Dá se říct, že se důvod věděl, ale když se nedělalo nic provokativního a byly vidět dobré výsledky v práci, které zdravotnickým zařízením přinášely uznání, byl klid. Přesto se však stalo, že několik z nás zažilo i výslechy a psychické zastrašování. Ale zase nad námi bděly odvážné sestry, které uměly moudře vycházet s vedoucími těchto pracovišť. Díky jim jsme mohly v těchto letech pokojně, i když tajně, složit jak první, tak věčné sliby¹¹⁸.

Zvláštní kapitolu tvoří skupina sester, našich vrstevnic, které žily a pracovaly celé totalitní období v řeholním oděvu. Protože nebyly v 70tých letech zatíženy studiem, mohly jednoho večera přijmout při tajné mši svaté řeholní šat. V noci pak byly převezeny na jiná pracoviště, kde ráno začínaly pracovní směnu už jako řeholní sestry. Přesto i celá jejich řeholní výchova musela zůstat utajena¹¹⁹.

Byly to nezapomenutelné chvíle, kdy jsme my, sestry v civilu, za zavřenými dveřmi kostela v mateřinci na Hradišti, v naprosté tajnosti, oblékaly řeholní šat, skládaly své sliby Bohu a slibovaly věrnost Kongregaci. Řeholní šat i věneček, a další symboly zasvěcení musely být pokaždé pečlivě uschovány. V řeholním oděvu nás sestry mohly vidět pouze při větších kongregačních událostech, na exerciciích, nebo při obnovách slibů¹²⁰.

Pracující sestry, přijaté do Kongregace před r. 1950 a sestry důchodkyně žily a pracovaly v době normalizace pouze v charitních domovech, ústavech sociální péče a v domovech důchodců¹²¹.

¹¹⁷ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 23

¹¹⁸ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 25

¹¹⁹ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 25

¹²⁰ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 26

¹²¹ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 26

Přesto, přes všechnu péči a starostlivost našich představených, zanechal na nás, sestrách roky žijících v civilu, totalitní režim velký vliv, což se projevilo většinou až v době svobody. Dlouho jsme se nemohly zbavit pozůstatků nacvičeného smýšlení a jednání z doby nesvobody, kdy jsme neustále žily ve strachu, abychom nezavdaly příčinu k pronásledování¹²².

Tehdy nám také velmi chyběl vzor střední generace sester, pohled na jejich schopnost samostatného řízení a rozhodování, protože vše důležité muselo řešit jen několik určených sester, abychom se snáze uchránily prozrazení. My ostatní jsme byly nucené žít ve skrytosti a mlčení¹²³.

Kvůli absenci sester středního věku a i z důvodu bezpečnosti byla většina našich formačních spolusester v domečcích důchodového věku. Někdy jsme nerozuměly způsobu jejich výchovy. Pociťovaly jsme generační rozdíl, zvláště v otázkách komunikace se světem a lidmi kolem nás. Chtěly jsme být řeholní, ale nevěděly často, jak všechno dobře uvést do harmonie¹²⁴.

Formace byla zaměřena více na duchovní než lidský rozměr. Na hlubší lidskou formaci, z hlediska psychologie, docházelo až v porevolučním období, kdy se mohl veřejně přijímat řeholní dorost. I proto nás Matka Vojtěcha už tehdy vedla nenásilnou cestou k upřímnému uctívání Ducha Svatého, který překlenuje všechny rozdíly v chápání, myšlení a jednání¹²⁵.

Jenže sedmdesátá a osmdesátá léta minulého století, doba tzv. „normalizace“, se vyznačovala jiným chápáním života. Útlak byl sice menší než za stalinismu v padesátých letech, ale stále např. existoval problém vycestovat na Západ. Matka Vojtěcha to nesčíslněkrát zakusila¹²⁶.

V těchto těžkých letech normalizace proběhla veškerá formace Matkou Vojtěchou přijatých kandidátek. Byla to samostatná etapa Kongregace, s typicky specifickými znaky. Právě na začátku této doby se stala naší Matkou¹²⁷.

¹²² SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 28

¹²³ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 30

¹²⁴ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 30

¹²⁵ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 33

¹²⁶ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 34

¹²⁷ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 36

Pro nás bylo však důležité, že jsme se jednoho dne, každá nějakým tajemným, podivuhodným způsobem, ocitla v klášteře boromejek ve Znojmě-Hradišti, v pokojíku Matky Vojtěchy. Klášter na Hradišti, vlastnictví Křižovníků s červenou hvězdou zůstal i v době totality mateřským domem Kongregace¹²⁸.

První setkání s Matkou Vojtěchou okouzlo, povzbudilo, prosvětlo další cestu.

„Bud'te světlem, solí, kvasem. Bud'te zářící kvalitou!, napsala mi červenou propiskou do malého deníčku. Nikdy se mi tato slova nevykazala z mysli, i když jsem později musela tento deníček kvůli stálému nebezpečí z vyzrazení zničit. Také všechny krásné fotografie z tajné obláčky a skládání slibů. Nejen já, ale i všechny ostatní tajné sestry. Doba totality byla v plném proudu¹²⁹.

Přesto nám, asi padesáti děvčatům začal nový život. Později jsme poznaly, že i mnoho dalších lidí, zvláště kněží, často chodilo k Matce Vojtěše pro radu a povzbuzení. Umírá v předvečer sametové revoluce¹³⁰.

2.2.3 Životopis sestry boromejky žijící v Praze

SM. Helena Richardis Nováková SCB (1928)

Narodila jsem se v Rozseči u Nové Říše, kde mám pochované rodiče a jezdívám tam na dovolenou. Tatínek byl učitel, sedm roků učil v Krasonicích u Nové Říše, dalších sedm učil přímo v Rozseči a pak dostal samostatnou školu v Malém Pěčině u Dačic.

Myšlenka vstoupit do kláštera mě samozřejmě nenapadla ze dne na den. Naše rodina žila poctivým křesťanským životem, jedna z tatínkových sester byla u cyrilometodějek, mamčinina sestra zas u boromejek. Cyrilometodějka tetička Klementa byla na Velehradě, to bylo poměrně daleko, kdežto mamčinina sestra Celsina byla v německém sirotčinci v Jihlavě.

V Malém Pěčině jsem chodila do obecné školy pět roků. Měla jsem veliké štěstí, že mně učil tatínek. Bratr chodil do Telče do gymnázia, a než bych musela do měšťanky do

¹²⁸ S.M. Joannes SCB. *Matka Vojtěcha*. 2012. s. 37

¹²⁹ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 36

¹³⁰ SM Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. 2011. s. 37

Dačic, tatínek napsal žádost a udělala jsem zkoušku do gymnázia. Ani jsem se s učením nenamáhala, myslela jsem, že končím kvartou. Volali nás na pracovní úřad, dali nám vybrat – buď studovat dál, nebo jít sloužit do německé rodiny. Rodiče řekli, že Němcům sloužit nepůjdu. Tak bylo jasné, že budu studovat dál. Bratr už byl rok na gymnáziu v Třebíči a já šla za ním. Mladšího bratra přijali do gymnázia v Moravských Budějovicích, tak jsme tam se starším bratrem také přešli. Maminka se nám snažila najít byt a náhodou potkala představenou tamních boromejek, svěřila se jí a sestřička řekla: „Ať jdou k nám, nějaké studenty už na bytě máme.“ Tak jsme od podzimu 1944 bydleli v Domově svatého Antonína.

Jednou v zimě mě „matinka“, jak jsme říkaly představené boromejek, požádala, jestli bych ji odpoledne nedoprovodila na pochůzkách, že je trochu hladko, že by se mne přidržela. A to jsem teprve viděla, co všechno sestřičky dělají! Ona měla široký plášť a pod tím pláštěm nosila všechno potřebné. Navštívila jednu rodinu, tam byl dědeček nemocný na nohy, tak mu přinesla teplý vlnák, jinde dala slepičí polívku.

Vnitřní volání do kláštera bylo naléhavé, ale pořád jsem si dávala otázky: „Co když nevydržím? Jak to udělat, abych měla jistotu?“ Jednou jsme přecházeli z třídy do třídy a v jedné ze tříd (chemikálně) na tabuli jsem uviděla heslo ve francouzštině: „Kdo nic neriskuje, nic nemá.“ A to mně do kláštera pomohlo. V roce 1947 jsem v Telči odmaturovala a šla k Milosrdným sestrám sv. Karla Boromejského. Bylo mi devatenáct let.

Mateřský dům byl v Praze. Generální představená, matka Bohumila Langrová, ke mně byla vždy laskavá. Když jsem jí pověděla, že jsem z Kostelního Vydří, řekla: „Víte, mám takovou vzpomínku, bývala jsem v Nové Říši u tetičky, představené v klášteře boromejek. Když se šlo do Vydří na pouť, plakala jsem, že nemám bílé šaty a nemůžu nést sošku Panny Marie, a přišla ke mně jedna slečna a utěšila mě: „Neplač, Panna Maria se nedívá na šaty, ale na srdíčko, jestli ho máš čisté. A ta slečna – to byla moje tetička, pozdější sestra Celsina!“

Když jsem k boromejkám vstupovala, byla jsem rozhodnutá, že budu dělat všechno, co mi řeknou. Věděla jsem, že poslušnost musí být. Nevěděla jsem ale, že je mlčení – to kdybych věděla, tak jsem k boromejkám možná nešla. Teď už to není tak přísné, ale tenkrát se celý klášterní život víceméně chápal jako pokání. Přes den se moc nehovořilo,

jen po obědě a po večeři bylo tři čtvrtě hodiny, kdy jsme byly pohromadě, každá měla nějakou ruční práci a povídalo se. Rodiče i příbuzní za mnou mohli na návštěvu, ale my domů nesměly. Pouze k umírajícím rodičům nebo na pohřeb.

Když jsem přišla, bylo nás padesát kandidátek a skoro 100 novicek. Netušily jsme, že režim zakáže přijímání dorostu a my budeme dvacet let nejmladší. Kongregace měla nejen nemocnice, ale i školy. Sestry potřebovaly kvalifikovanou učitelku tělocviku, tak mě poslaly studovat ten obor na pedagogickou fakultu. Když ale v roce 1948 komunisté řádové školy zrušili, přerušila jsem studium. 14. srpna 1949 jsme měly obláčku, nastoupily jsme do noviciátu a já jsem dostala své jméno. My jsme si mohly vybrat jméno, a protože rok před mou obláčkou zemřela sestra Richardis, řekla jsem naší magistře: „To jméno kdybych dostala, tak by měl tatínek radost.“ On byl totiž Richard.

V naší nemocnici Pod Petřínem byly jenom boromejky, které ošetřovaly. My novicky jsme ale pracovaly jen doma, protože byla povinná řeholní a náboženská výuka. Když přišel rok 1950, musely jsme nastoupit do nemocnice v rámci státem nařízené pracovní povinnosti. V tu dobu byly již zlikvidovány mužské kláštery. Díky tomu jsme my novicky musely do nemocnice. Já jsem do té doby věděla, jen jak vypadá mísa a teploměr, a najednou jsem byla na chirurgii! Protože ale všechny sestřičky vypadaly stejně, nikdo nepoznal, že nic neumím. Rychle jsem se snažila získat potřebné vědomosti. K tomu nám, pomáhaly starší zkušené sestry. Učily nás také milosrdné lásce.

V roce 1950 pan biskup Hlouch naší matce generální poradil, aby nechala novicky, které se na to cítí, složit sliby už za rok místo za dva. Tak jsme je na svatého Václava složily.

V lednu 1952 zatkli naši matku představenou Bohumilu Langrovou. Brzy poté přišlo do kláštera nařízení, že nás po skupinkách budou vozit na doškolování zdravotnického personálu do České Kamenice. Ze zasvěcených kruhů jsme věděly, že nás tam odvezou a zpátky už se nevrátíme. Školení jsme proto odmítly. Následně nám oznámili, že odmítnutím školení jsme se provinily proti zdravotnické kázni a tudíž jsme s okamžitou platností propuštěny. Proto když továrna Texlen v Trutnově žádala o 42 sester, musely jsme jít.

Texlen měl tehdy sedm závodů a většinou v nich pracovaly sestry. Nevíce tam bylo sester ze Slovenska – Dcery Božské lásky i se svou představenou. Ony tam byly už dva roky, zatímco my jsme ještě byly v nemocnici. Školské sestry pracovaly ze začátku ve Varnsdorfu v Elitě, tam to ještě šlo. Texlen ale byla přádelna, kde bylo mnoho prachu a špíny.

Technika v továrně byla stará. Nejprve bylo oddělení zvané „mísírna“, tam pracovali samí chlapi, kteří mísili „koudelku“ a „lenku“; ten materiál pak šel na jiné oddělení a stroje z toho udělaly takové pentle, které padaly do „konví“. Nádoby se pak vozily o poschodí výš. Tam se z toho dělala tenčí vlákna a odtud se převážela zase dolů do „mokrého sálu“, kde se spřádaly nitě a natáčely na špulky. Bylo tam strašné horko, poněvadž to všechno bylo pod párou. Naše prádlo bylo samozřejmě okamžitě špinavé.

V roce 1955 začal režim vytvářet ústavy sociální péče a domovy důchodců. Krátce jsem byla v domově důchodců v Proseči na Vysočině. Malá vesnice, topilo se uhlím a dřevem. Byla jsem tam ještě s jednou sestrou. První měsíc jsme dělaly zadarmo, druhý měsíc za půl platu a každou třetí noc jsme měly ještě noční. Nakonec jsme daly výpověď. Já byla převezena do ústavu sociální péče ve Šternberku. Tam jsem nastoupila v roce 1956. Jako „vedoucí výchovy“ jsem měla na starosti třicet kluků. Sestry propouštěné z nemocnic na jihu Čech doplňovaly náš počet. Nakonec nás zde bylo 42 sester na asi 200 chovanců mentálně i fyzicky postižených. Byla jsem tam ráda.

V roce 1968 jsme směly otevřít noviciát. Byla jsem proto poslána do Moravských Budějovic, kde jsme měli klášter a domov důchodců. Dostala jsem službu představené a novicmistrové. Jenže tato nadějná situace trvala jen do roku 1971. Potom se dorost zase nesměl přijímat. Naše tehdejší matka generální Vojtěcha Hasmanová, prohlásila: „Přece nebudeme čekat, až vymřeme!“ V Brně a v Praze nechala koupit nebo pronajmout nějaké domy a byty, kde se pak jedna nebo dvě starší sestry staraly jako bytné o děvčata, která chodila do ošetřovatelské školy. Tyto sestry musely být samozřejmě v utajení.

V roce 1975 jsem přišla do Sloupnice u Litomyšle, kde byl zřízen domov důchodců pro ženy. Předtím tam byl klášter a škola.

V 1985 jsme ve Sloupnici skončily. Sesterské osazenstvo stárlo. Potom jsem šla do Podlesí do Nového Bydžova, což byl menší ústav, kde bylo třicet šest dospělých oligofreniků. „Kluci“ jsme jim říkaly, i když měli třeba už sedmdesát let. Byl to zámeček, který vznikl rozdělením původního velkostatku při pozemkové reformě. Dole stál vepřín, v létě tam byla spousta much, ale měly jsme zahradu, kde se s chlapci dalo pracovat. Bylo to takové domácké. Taky jsme tam dlouho nebyly, sestry stárly a nedalo se to. Nakonec ten ústav zrušili celý.

Potom jsem působila v ústavu v Jiříkově u Rumburka, byly tam dva domy pro ženy a dva pro muže mentálně postižené. Tam jsem šla do důchodu. Byla jsem poslána jako představená do Vidnavy ke starým sestřičkám. To mi bylo šedesát. Nakonec jsme končily i tam. Z Vidnavy jsem šla do Pustkovce, to je část Ostravy. Odtud jsem ve svých sedmdesáti letech byla povolána jako magistra k novickám na rok. Byla jsem tam jako zástupce za sestru, která studovala v Římě. Potom jsem sedm let byla na Hradišti u Znojma v charitním domově pro sestry.

Bylo dost pestrý ten můj život. Tuhle mě napadlo podívat se do archivu, chtěla jsem vyhledat nekrolog sestry Celsiny, mé tetičky boromejky. Ona prošla za život devatenáct štací. A byla výborná kuchařka. Jedna sestra mi povídala: „Víte, že se vaše tetička učila v císařské kuchyni?“ A skutečně jsem v jejích papírech našla výuční list z císařské kuchyně, krásně švabachem psaný na pergamenu.

Nemám dojem, že bych v klášteře měla ztracený život. Kolikrát se lidi ptají – a nebylo vám líto, že jste neměla děti a rodinu? Jenže já těch dětí kolem sebe měla pořád dost. To vždycky život naplní. Samozřejmě že nejdůležitější je láska k Bohu, ze které to všechno pramení.

Závěr

Napsáním bakalářské práce jsem získala cenné informace o životě sester kongregace boromejek.

Cílem práce bylo zmínit kongregaci ve 20. století a v současnosti. Cíle práce se mi podařilo z větší části naplnit, i když to nebylo jednoduché. Podařilo se mi je naplnit z toho důvodu, že mi sestry boromejky ochotně umožnily přístup k jejich kronikám, nekrologům a dalším jejich spisům. Také jsem měla možnost vyslechnout si jejich příběhy ze života.

Problémem bylo to, že není mnoho odborné literatury o jejich kongregaci. Většina knih vyšla teprve před pár lety a ty z 90. let 20. století nepopisují kongregaci Milosrdných sester sv. Karla Boromejského, ani jiné kongregace, nijak podrobně. Čerpala jsem převážně, kromě kronik, nekrologů, z dostupné odborné literatury, z internetových stránek a z osobních svědectví.

Bakalářskou prací jsem chtěla tuto kongregaci v Čechách zviditelnit a ukázat jejich statečnou a záslužnou práci pro společnost. Zároveň jsem chtěla poukázat na jejich minulost a informovat o kongregaci co nejširší společnost o statečném, obětavém a hlavně pomáhajícím životě sester. Chtěla jsem oslovit hlavně mladou generaci a zároveň jsem chtěla poukázat na to, že i řádové sestry mohou být sociálními pracovníci, jelikož pracují převážně v sociálních zařízeních.

Zároveň sestry boromejky, kromě práce v sociálních zařízeních, se podílí nebo vytvářejí své vlastní projekty. Týká se to zejména Domova v Řepích, kde uskutečnily projekt spolupráce s ženami vězeňkyněmi. Tyto ženy, které jsou souzeny za lehčí trestné činy (krádeže,...), zde pracují spolu se sestrami boromejkami.

Práci by bylo možné rozšířit o práci jednotlivých sester v době 20. století, nebo o celosvětové působení sester boromejek.

Seznam pramenů a použité literatury

Prameny:

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky a druhá světová válka*. Prachatice. 2011.
Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Boromejky po sametové revoluci 1989*. Prachatice.
2011. Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Jan Neuman*. Prachatice. 2011. Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Klášter v období válek*. Prachatice. 2011.
Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Komunistický převrat a boromejky*. Prachatice.
2011. Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Kronika: Matka Vojtěcha*. Prachatice. 2013.
Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Medaile in memoriam matce Bohumile*. Prachatice.
2011. Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sametová revoluce 1989*. Prachatice. 2011.
Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sestra Karolína*. Prachatice. 2011. Nepublikovaný
rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *Sestry boromejky - hrdinky*. Prachatice. 2013.
Nepublikovaný rukopis

SM. Sebastiana Veselská SCB. *150 let boromejek*. Prachatice. 2011. Nepublikovaný
rukopis

Osobní svědectví sester boromejek - SM. Helena Richardis Nováková SCB

Knižní zdroje:

Cuhra, J. *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969 – 1972*. Praha. 1999. ISBN: 80-85270-84-6

Daňhel, M. *Řeholní řády a kongregace v ČSR*. Praha. 1981.

Ježková, A. *Tichá srdce*. Práh. 2013. ISBN 978-80-7252-46-36-5

Jirásko, L. *Církevní řády a kongregace v zemích Českých*. Praha: Fénix. 1991. ISBN 80-85245-11-6

Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. *Láska smrti nekončí*. Karmelitánské nakladatelství. 2013. ISBN 978-80-7195-704-1

Schikora, R. *Naše světla*. Exerciční dům Frýdek. 1947.

SM. Regimie Anna Česíková. *Matka Vojtěcha – služebnice boží, statečný svědek víry*. 2013. ISBN 978-80-86673-32-5

Ravik, S. *Velká kniha světců*. Praha: Regia. 2002. ISBN 80-86367-24-X

Vlček, V. *Ženské řeholní řády za komunismu 1948-1989*. Olomouc. 2003. ISBN 80-7699-195-7

Elektronické zdroje:

Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. [on-line]. [cit. 26.11.2014].
Dostupné na: www.boromejky.cz/index.htm

Domov sv. Karla Boromejského. [on-line]. [cit. 26.11.2014]. Dostupné na:
www.domovrepy.cz/index.php/odomove/historie

Joachim Schäfer. *Artikel Karl Borromäus*, aus dem Ökumenischen Heiligenlexikon. [on-line]. aktualizace 18.11.2014 [cit. 16.2.2015]. Dostupné na:
www.heiligenlexikon.de/BiographienK/Karl_Carlo_Borromaeus

Abstrakt

Pěstová, E. *Boromejky – aktivity ve 20. století v Praze*. České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologie. Vedoucí práce prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D.

Klíčová slova: boromejky, kongregace, sv. Karel Boromejský, založení kongregace, aktivity za války, komunismus a boromejky, boromejky a současnost

Práce se zabývá boromejkami a jejich aktivitami ve 20. století v ČR a v Praze. V prvním okruhu se zabývám sv. Karlem Boromejským a založením kongregace, působením sester boromejek v ČR a převážně v Praze a jejich činností v období válek.

Ve druhé části se zmiňuji o jejich činnosti v době komunismu a v současnosti.

Je zde zmínka i o sestřích hrdinkách a životopis sestry žijící v Praze.

Abstract

Congregation of the Sisters of Mercy St. Charles Borromeo - Activity in the 20th century in Prague.

Key words: Congregation of the Sisters of Mercy, congregations, St. Charles Borromeo, founding congregations, activities during the war, communism and Congregation of the Sisters of Mercy, Congregation of the Sisters of Mercy and present

The work deals with congregation of the Sisters of Mercy and their activities in the 20th century in the Czech Republic and Prague. The first will deal with St. Charles Borromeo and founding congregations, superior of the Sisters action in the Czech Republic and mainly in Prague and their activities during the war.

In the second part I mention their activities during the communist era and the present. There is also mention sisters heroines and biographies sisters living in Prague.